

Kenneth S. Pope
Nayeli Y. Chavez-Dueñas
Hector Y. Adames

SENTIMENTELE ȘI FANTEZIILE SEXUALE ALE PSIHOTERAPEUȚILOR CERCETARE, PRACTICĂ, ETICĂ ȘI EXPERTIZĂ JUDICIARĂ

Traducere din limba engleză de
Aureliana Ionescu

Consultant de specialitate:
Bogdan Ionuț Mera

Dedicăm această carte victimelor și supraviețuitorilor infracțiunilor sexuale din relațiile psihoterapeutice. Vă dorim să vă găsiți liniștea știind că nu a fost niciodată vina dumneavoastră și să păstrați speranța că veți reconstrui relații semnificative și de încredere.

Cuprins

- 9 Introducere. Elefantul din cabinetul de psihoterapie
- 11 Partea I. O abordare pozitivă a sentimentelor și fanteziilor sexuale ale psihoterapeuților**
 - 13 Capitolul 1. O abordare pozitivă, deschisă și onestă a sentimentelor sexuale ale psihoterapeuților
 - 25 Capitolul 2. Psihoterapeuți influenți care au avut relații sexuale cu clienții și de ce acest lucru contează. Importanța contextului socio-istoric
 - 43 Capitolul 3. Fanteziile sexuale ale psihoterapeuților
 - 55 Capitolul 4. Explorarea puterii, sexualității, genului, orientării sexuale și a rasei în sentimentele și fanteziile sexuale ale psihoterapeuților
- 79 Partea a II-a. Relația sexuală dintre psihoterapeut și pacient**
 - 81 Capitolul 5. Efectele negative ale relației sexuale dintre psihoterapeut și pacient asupra pacientului. O trecere în revistă a cercetărilor și a altor surse de informații
 - 95 Capitolul 6. Vulnerabilitățile psihoterapeuților
- 111 Partea a III-a. Competențe în domeniul expertizei judiciare**
 - 113 Capitolul 7. Reacții, distorsiuni și elementele de bază ale participării la expertiza judiciară a relațiilor sexuale dintre psihoterapeut și pacient
 - 127 Capitolul 8. Psihoterapeutul în calitate de martor. Primii pași indispensabili când lucrăm cu avocații
 - 145 Capitolul 9. Evaluarea și raportul psihologic judiciar
 - 159 Capitolul 10. Mărturia eficientă. Cum gestionăm modestia, responsabilitatea și distorsiunile (atât cognitive, cât și emoționale)

- 181 Partea a IV-a. Resurse pentru consimțământul informat**
- 183 Resursa A. Consimțământul informat pentru evaluarea judiciară (cu atenție specială acordată problemelor de implicare sexuală psihoterapeut–pacient)
- 189 Resursa B. Aspecte ale consimțământului informat în furnizarea psihoterapiei către pacienți care au fost implicați sexual cu un psihoterapeut anterior
- 195 Partea a V-a. Resurse pentru trecerea în revistă a planurilor de tratament, a notițelor și a fișelor**
- 197 Resursa C. Aspecte de avut în vedere când verificați planul de tratament al unui pacient cu istoric de implicare sexuală cu un psihoterapeut anterior
- 201 Resursa D. Recomandări pentru examinarea notițelor de tratament și a altor materiale legate de evoluție redactate de psihoterapeutul anterior
- 207 Partea a VI-a. Resurse pentru pregătirea pentru mărturia sub jurământ și pentru contrainterogatoriu**
- 209 Resursa E. Zece întrebări care ajută psihoterapeutul să se pregătească pentru mărturie sub jurământ și contrainterogatoriu
- 213 Resursa F. Întrebări pentru contrainterogatoriul psihoterapeuților care depun mărturie despre implicarea sexuală psihoterapeut–pacient
- 221 Partea a VII-a. Resursă privind citațiile și mărturia obligatorie**
- 223 Resursa G. Strategii pentru practicienii din practica privată care se confruntă cu citații sau cu mărturie obligatorie privind dosarele clienților/pacienților, datele de testare sau materialele de testare. Comitetul pentru probleme juridice al Asociației Americane de Psihologie
- 241 *Anexa A. Extrase din principiile etice ale psihologilor și din codul de conduită al Asociației Americane de Psihologie*
- 251 *Anexa B. Divulgarea datelor confidențiale*
- 253 *Mulțumiri*
- 255 *Bibliografie*
- 283 *Despre autori*

Introducere

Elefantul din cabinetul de psihoterapie

Comunitatea profesioniștilor din domeniul psihoterapiei s-a străduit să abordeze în mod deschis, onest și eficient sentimentele, fanteziile și comportamentele sexuale ale psihoterapeuților. Am scris această carte¹ pentru a oferi un ghid scurt și practic psihoterapeuților și experților judiciari referitor la problemele complexe și dificile din acest domeniu, concentrându-ne asupra a trei aspecte diferite:

- experiențele psihoterapeuților legate de atracția sexuală și fenomenele asociate (de exemplu, fantezii, vise, excitație) față de clienții lor,
- încălcările de către psihoterapeuți ale granițelor sexuale în relația cu clienții (de exemplu, dezvoltarea unei relații sexuale psihoterapeut–pacient) și

¹ <https://doi.org/10.1037/0000443-009>

Sentimentele și fanteziile sexuale ale psihoterapeuților. Cercetare, practică, etică și expertiză judiciară, de K. S. Pope, N. Y. Chavez-Dueñas, H. Y. Adames Copyright © 2025 Asociația Americană de Psihologie. Toate drepturile rezervate.

- mărturiile psihoterapeuților în cazurile în care este pusă în discuție relația sexuală psihoterapeut-pacient.

Cartea nu numai că trece în revistă cercetările și cunoștințele actuale, ci și reunește aceste informații pentru a-i ajuta pe psihoterapeuți, pe martorii faptelor și pe experții judiciari să-și îndeplinească sarcinile mai eficient.

Subiectele sunt dificile. Cartea examinează modul în care experiența normală și naturală a atracției sexuale față de un client provoacă adesea, potrivit cercetărilor, sentimente de anxietate, vinovăție și confuzie în psihoterapeutul care nu a făcut nimic greșit. Aceasta trece în revistă istoria timpurie a domeniului — care, din anumite puncte de vedere, nu este chiar atât de îndepărtată —, marcată de plasarea într-un con de umbră a relațiilor sexuale ale psihoterapeuților cu clienții lor, de trecerea sub tăcere a rezultatelor cercetărilor și de încercările de a-i exclude pe cei care intenționau să le publice. Cartea cercetează modul în care o mare varietate de psihoterapeuți celebri — mulți dintre ei citați încă în calitate de autorități — au început relații sexuale cu clienții lor.

Cei trei autori ai cărții provin din medii diferite, au perspective distincte și orientări teoretice diferite. Credem că reunirea acestor experiențe și împletirea perspectivelor și orientărilor noastre îmbogățesc conținutul pe care cartea îl oferă.

O observație privind terminologia: din rațiuni de concizie, folosim termenii „terapeut”, „psihoterapeut” și „consilier psihologic” interșanjabil, în loc să îi enumerăm de fiecare dată sau să alegem folosirea unui termen comun. Unii psihoterapeuți îi consideră „clienți” pe cei pe care îi asistă, în timp ce alții folosesc termenul „pacienți”. Din nou, pentru concizie, folosim acești termeni interșanjabili.

Partea I

O abordare pozitivă
a sentimentelor și fanteziilor
sexuale ale psihoterapeuților

O abordare pozitivă, deschisă și onestă a sentimentelor sexuale ale psihoterapeuților

Sentimentele sexuale sunt inevitabile pentru mulți dintre noi. Ele reprezintă una dintre cele mai firești și mai răspândite experiențe umane, dar este adesea dificil și stânjenitor să discutăm despre ele. În psihoterapie, ca și în viață, sentimentele sexuale sunt uneori inevitabile, iar atunci când apar, ne putem simți nepregătiți să parcurgem această experiență cu încredere și competență, etic și util.

Dacă sentimentele sexuale sunt frecvente, de ce este atât de dificil să vorbim deschis despre ele? De ce stârnesc ele adesea confuzie, anxietate, vinovăție, negare și distorsiuni?

Răspunsurile la aceste întrebări pot fi multiple, incluzând posibilitatea ca, dată fiind istoria domeniului, psihoterapeuții să se teamă că sentimentele lor sexuale îi pot conduce către comportamente și rezultate neetice și vătămătoare. Ori se pot teme că vor fi percepuți de către colegi ca fiind neprofesioniști. Sau aceste sentimente pot fi asociate cu psihoterapeuți care au făcut afirmații extravagante și nefondate potrivit cărora îi pot vindeca pe pacienți prin actele lor sexuale cu aceștia. Sau, sau, sau...

Pentru a relua afirmația noastră introductivă, prezența sentimentelor sexuale în psihoterapie este un fenomen firesc. Dacă sunt gestionate corect, ele pot oferi informații valoroase și pot îmbogăți munca noastră cu clienții. Gestionate necorespunzător, aceste sentimente ne pot conduce la încălcarea responsabilităților etice, legale, clinice și profesionale și îi pot expune pe clienții noștri riscului unor prejudicii importante (vezi Capitolul 5). Aceste responsabilități nu revin numai indivizilor, ci și nivelului instituțional. Gândiți-vă la modul în care unele organizații profesionale au ascuns uneori datele și i-au protejat pe cei care au comis abateri, așa cum este descris și documentat în ultimele capitole ale cărții.

Încotro ne îndreptăm cu toate acestea și de ce?

Această carte reprezintă un ghid practic, bazat pe cercetare, pentru înțelegerea reacțiilor schițate în paragraful introductiv și pentru abordarea sentimentelor și fanteziilor sexuale în psihoterapie cu mai multă deschidere, sinceritate și onestitate. Câteva articole și volume excelente au furnizat informații axate pe: (a) sentimentele sexuale ale terapeuților, (b) dezvoltarea unei relații sexuale psihoterapeut-pacient sau (c) redactarea de rapoarte medico-legale sau depunerea mărturiei în calitate de expert judiciar sau de martor direct în procese judiciare relevante pentru acest subiect. Dar interacțiunea dintre aceste trei domenii este adesea neglijată, fiecare subiect tinzând să fie discutat în afara importantului context oferit de celelalte două.

În această carte ne propunem să construim pe baza cunoștințelor existente și să oferim informații și recomandări

importante în toate cele trei domenii, astfel încât fiecare să poată fi înțeles într-un context mai amplu și în relație cu celelalte.

15

O abordare pozitivă a sentimentelor sexuale

Am structurat cartea în șapte secțiuni. Prima secțiune încurajează o abordare pozitivă, care privește sentimentele noastre sexuale ca pe o resursă valoroasă care orientează și îmbogățește înțelegerea, competența și eficacitatea noastră ca psihoterapeuți. Dacă acceptăm și suntem conștienți de atracția noastră sexuală sau romantică față de un client, de starea de excitare în prezența acestuia sau de fanteziile erotice legate de el, acest lucru ne ajută să înțelegem ce se petrece în propria noastră experiență de psihoterapeuți și în relația noastră cu clientul. În prima secțiune:

- rezumăm ce ne învață istoria despre sentimentele sexuale ale psihoterapeuților și despre reacțiile noastre la acestea;
- descriem obstacolele în calea unei practici adecvate;
- discutăm fanteziile sexuale ale psihoterapeuților;
- explorăm contexte socio-istorice esențiale pentru înțelegerea sentimentelor sexuale ale psihoterapeuților; și
- analizăm influența dinamicii puterii, a genului, a orientării sexuale și a rasei.

Dezvoltarea unei relații sexuale între psihoterapeut și pacient

A doua secțiune a cărții se concentrează asupra dezvoltării unei relații sexuale psihoterapeut–pacient. Capitolele din această secțiune oferă discuții concise despre următoarele subiecte:

- evoluția standardelor etice și juridice;
- influența Zoom și a altor platforme digitale asupra dezvoltării unei relații sexuale psihoterapeut–pacient;
- semnale de avertizare care pot indica faptul că ne apropiem de dezvoltarea unei relații sexuale cu un pacient;
- modurile cel mai des întâlnite în care psihoterapeuții încearcă să justifice în fața lor înșiși și a altora dezvoltarea unei relații sexuale cu pacienții;
- aspectele esențiale de avut în vedere atunci când un pacient ne spune că a avut o relație sexuală cu un psihoterapeut anterior; și
- o abordare cuprinzătoare a prevenirii dezvoltării unei relații sexuale psihoterapeut–pacient.

Cercetarea medico-legală a comportamentelor sexuale ale psihoterapeuților față de clienți

A treia secțiune se concentrează asupra aspectelor medico-legale. Se abordează puncte importante pe care psihoterapeuții trebuie să le cunoască și să le ia în considerare pentru a nu intra nepregătiți în confruntarea juridică din tribunal. În acest ghid concis privind regulile, riscurile și provocările unice caracteristice activităților de consultanță, redactării de rapoarte medico-legale sau mărturiei în cazuri juridice civile, penale sau administrative referitoare la comportamentele sexuale ale psihoterapeuților față de clienți, abordăm următoarele domenii:

- identificarea distorsiunilor cognitive și emoționale și a altor reacții în activitatea medico-legală referitoare la relația sexuală psihoterapeut–pacient;

- colaborarea cu avocații;
- depunerea mărturiei, ca martor al faptelor, despre un client sau fost client;
- depunerea mărturiei în calitate de expert judiciar.

Resurse pentru a face față provocărilor muncii clinice și medico-legale

Ultimele patru secțiuni ale cărții oferă instrumente concepute pentru a aborda complexitățile întâlnite în activitatea clinică și medico-legală atunci când apare o relație sexuală psihoterapeut–pacient, incluzând:

- resurse privind consimțământul informat;
- instrumente pentru trecerea în revistă a planurilor de tratament și a notițelor; și
- instrumente pentru pregătirea în vederea depoziției, a contra-interogatoriului, a citațiilor și a mărturiei impuse.

Depășirea deconectărilor — o invitație

Recunoașterea sentimentelor sexuale sau a atracției romantice față de un client nu este un lucru ușor. Este posibil să ajungeți la sfârșitul cărții și să vă dați seama că nu e pentru dumneavoastră. Poate veți considera că acest conținut este vital, dar nu surprinde experiențele dumneavoastră. Deși această carte oferă informații valoroase despre sentimentele sexuale și atracția romantică față de clienți, dobândirea cunoștințelor despre acest

18 subiect reprezintă doar prima etapă a parcursului către conectarea onestă cu materialul.

În multe privințe, unele probleme din trecut și încă prezente din acest domeniu rezultă din distanțarea noastră față de material. Chiar dacă am parcurge monumentalul proces de a citi toată istoria, teoria și cercetările pe acest subiect și am înțelege toată legislația relevantă, jurisprudența, standardele etice, reglementările de obținere a dreptului de liberă practică și ghidurile profesionale, este posibil să întâmpinăm dificultăți, să facem greșeli evitabile și să nu reușim să ne ajutăm clienții pentru că nu am acordat suficientă importanță acestor informații. Poate că am dobândit o înțelegere impresionantă, intelectualizată a acestui domeniu, dar subiectul a rămas abstract și izolat, departe de experiența noastră personală imediată.

Este ca și cum am fi citit toate cărțile despre doliu și pierdere care ne-ar fi putut pica în mână, lucrări valoroase despre experiența doliului și a pierderii, am fi analizat exemple ale diferitelor lor forme și am fi înțeles etapele acestora. Dar când ne gândim la aceste experiențe, ne imaginăm cum alții traversează doliul și pierderea. Putem da multe exemple despre modul în care aceste experiențe au afectat oamenii din jurul nostru. Dar este dificil să ne oprim, să înfruntăm direct această experiență și să ne imaginăm pe noi înșine trăind doliul și pierderea profundă. Putem evita să ne gândim la aceste subiecte, iar dacă apare ceva care ne amintește de pierderile noastre, este posibil să încercăm să ne gândim la altceva, din teama de ce s-ar întâmpla dacă am recunoaște sincer în ce fel pierderea ne afectează viața. În aceste momente, recurgem la deconectarea de pierdere.

Această carte vă invită să vă conectați cu un subiect pe care mulți dintre noi, conform regulilor de socializare, tindem

să evităm să-l numim și să-l discutăm, dar care face parte din experiența umană comună: sentimentele sexuale și atracția romantică în psihoterapie. Această carte merge dincolo de simpla furnizare de fapte și cunoștințe: își propune să vă sprijine în procesul de depășire a deconectării. Cartea oferă îndrumare și ocazia de a interacționa cu materialul în mod personal și plin de sens. În acest scop, fiecare capitol se încheie cu scenarii și întrebări care vă pot ajuta să reflectați asupra diferitelor subiecte discutate.

Să începem călătoria.

- Cum ar putea constelația dumneavoastră unică de identități (de exemplu: culturale, sexuale, spirituale, politice), istoricul personal, atitudinile, convingerile, valorile, preferințele și distorsiunile să influențeze modul în care vă raportați personal la materialul din această carte?
- Există moduri în care aceste identități fac angajarea deplină și imediată mai ușoară sau mai dificilă?
- Aveți anumite modalități caracteristice de a evita implicarea? Dacă da, cum ați putea lucra cu ele pentru a reduce evitarea?

Gândiți-vă la programul dumneavoastră de studii postuniversitare și la stagiul de practică.

- Câte informații ați primit despre teoria și cercetarea privind sentimentele sexuale ale terapeuților (inclusiv atracția sexuală față de un client, excitația sexuală în timpul unei ședințe de terapie și fanteziile sexuale legate de un client) și cum pot aceste sentimente să reprezinte o resursă valoroasă dacă sunt abordate pozitiv și informat?

- Câte informații ați primit privind teoria, cercetarea, etica, legislația și standardele profesionale referitoare la dezvoltarea unei relații sexuale terapeut-pacient?
- Câtă experiență supervizată ați avut în acest domeniu?
- Câte informații ați primit privind efectuarea unei evaluări clinice a unui pacient care susține că a avut interacțiune sexuală cu un fost psihoterapeut?
- Câte informații ați primit privind efectuarea unei evaluări psihologice medico-legale a unui pacient care susține că a fost implicat sexual cu un fost psihoterapeut?
- Câte informații ați primit privind depunerea mărturiei ca martor al faptelor în legătură cu clientul dumneavoastră dacă acesta a declarat că a avut activitate sexuală cu un alt psihoterapeut sau despre depunerea mărturiei ca expert despre o persoană care nu a fost clientul dumneavoastră, dar care susține că a avut contact sexual cu un psihoterapeut?
- În ce măsură vă considerați informat, competent și bine pregătit să practicați în aceste trei domenii?

Imaginați-vă că stați în cantina unui mare spital și centru de sănătate mentală și doi bărbați se așază la o masă apropiată ca să bea o cafea. Devine clar că amândoi sunt psihoterapeuți. La un moment dat îl auziți pe unul dintre ei spunându-i celuilalt: „Omule, ar fi trebuit să vezi clienta care a venit dimineața la psihoterapie. Era foarte sexy. Și cum era îmbrăcată! Seducție totală. N-aș intra niciodată în relație cu un client, dar trebuie să recunosc că înțeleg de ce unii psihoterapeuți ar putea să creadă că merită riscul”.

- Ce sentimente aveți în timp ce vă imaginați acest scenariu?